

Nr 36

Av herr Palm och herr Larsson, Lars, *angående behovet av fritidslokaler inom tätorterna.*

(Lika lydande med motion nr 44 i Andra kammaren)

Den ökade fritiden kommer otvivelaktigt att ställa allt större krav på samhällsplaneringen. Många exempel kan anföras på omfattningen av den fortgående arbetstidsförkortningen. Enbart det faktum att den genomsnittliga årsarbetstiden i industrien minskats från 3 100 timmar vid sekelskiftet till 2 100 timmar 1958 säger åtskilligt om de nya behov som vuxit fram på dessa områden.

En fortsatt arbetstidsförkortning är också att vänta, och i årets statsverksproposition har signalerats att riksdagen i år kommer att få ta ställning till en särskild proposition om genomförande av 4 veckors semester.

Utöver en förlängd semester skapar ökad lördagsledighet behov av en bättre service med fritidsanläggningar och anordningar för de *korttidslediga*. Dessa behov kommer att anmälas i allt hastigare takt i den mån som en övergång till femdagarsvecka för skolungdomen aktualiseras.

Flera utredningar är emellertid sysselsatta med förslag till åtgärder för att möta denna utveckling och i mera begränsad mening torde dessa frågor få sin belysning i den år 1962 tillsatta utredningen om statligt stöd åt ungdomsorganisationer. Enligt direktiven kan utredningen väntas framkomma med vissa förslag till förbättring av lokaltillgången främst för ungdomsarbetet. Här är dock ingenting sagt om fritidslokalernas utformning.

I vidaste mening har samhällets åtgärder för att möta de nya krav som den ökade fritiden ställer i stort hittills begränsats till genomförandet av strandlagstiftningen. Under senare tid har emellertid ytterligare initiativ tagits av regeringen, och vi noterar med stor tillfredsställelse de riktlinjer som helt nyligen dragits upp i utredningen "Naturen och samhället" (SOU 1962: 36).

Som en fortsättning på detta utredningsarbete tillsattes 1962 års fritidsutredning, som enligt direktiven i första hand skall syssla med fritidsområden, fritidsbebyggelse etc. Detta regeringsinitiativ visar viljan att få ett nytt grepp på dessa frågor och på längre sikt sätta stopp för den kortsyntet och planlöshet som i många fall kommit till uttryck på dessa områden. Direktiven för den sistnämnda utredningen framstår som än betydelsefullare med hänsyn till att nästa "välståndsexplosion" troligen är att vänta inom vad som brukar kallas fritidssektorn.

Det nya greppet på uppgiften representeras av att byggforskningens erfarenheter nu skall nyttiggöras för fritidsbebyggelsen, och utarbetandet av typritningar till ledning för såväl allmänhet som kommuner ter sig i hög grad rationellt och ändamålsenligt.

Vissa åtgärder har emellertid redan vidtagits från skilda håll för att lämna råd och upplysningar i den lokala fritidsplaneringen. Här kan nämnas Riksidrottsförbundets sakkunskap som kan ställas till förfogande när det gäller planeringen av vissa idrottsanläggningar, Simfrämjandets rådgivning vid byggandet av badanläggningar och den arbetsgrupp vid tekniska högskolan som varit sysselsatt med att rita förslag till kvartershobbygårdar. Mycket tyder på att ytterligare initiativ är att vänta bland annat av vissa industrier som har de tekniska resurserna att serietillverka byggnader och anordningar för liknande ändamål. En uppenbar fördel ur ekonomisk synpunkt ligger onekligen i detta, men behovet av överblick och samordning blir inte mindre betydelsefullt trots sådana åtgärder.

Motiven för de nya riktlinjerna framgår av direktiven för 1962 års fritidsutredning där det sägs: "Takten i planeringen fyller emellertid inte behovet bland annat till följd av brist på sakkunniga planerare. Vidare sker planläggningen utan stöd av översiktlig planläggning." I direktiven understryks vidare behovet av att även gemensamhetsanläggningarna, campingplatser, badplatser och småbåtshamnar blir föremål för utredning.

Vad som sagts beträffande dessa från tätorterna längre bort belägna områden kan med samma fog sägas om övriga fritidsanläggningar i många kommuners tätbebyggelse. Där påträffas många fall av samma planlöshet och improvisationer som inte tillfredsställer nutidsmänniskans krav på fritidsanordningar. Som exempel kan nämnas att ungdoms- och fritidslokaler ofta måste inrymmas i överblivna utrymmen inom nybyggda områden, källarlokaler eller saneringsfastigheter. Detta har ofta blivit följden då dessa fritidslokalers storlek eller utformning — i motsats till vad som gäller för exempelvis skollokaler — inte regleras av några fastställda normer. Det samma gäller ofta om lek- och idrottsplatser i många områden. Orsaken är också lätt att finna — det finns inga statliga myndigheter som anger riktlinjerna för kommunerna att hålla en viss angiven standard just på dessa områden. Här finns alltså en uppenbar eftersläpning, vilken kan förklaras av bristen på sakkunnigt och erfaret folk på detta område — en brist som skulle kunna avhjälpas genom att en ökad samordning eftersträvades även för denna fritidsbebyggelse genom utarbetandet av vissa riktlinjer. Uppenbart är också att i den mån de lokala arkitekterna kunde avlastas en del av sin arbetsbörda detta ur kostnads- och tidssynpunkt skulle innebära avsevärda besparingar utöver de fördelar som en sakkunnig specialisering redan på planeringsstadiet innebär.

Då denna bebyggelse inte omnämnts i utredningsdirektiven och då en ra-

tionell lösning av lokalbehoven för de korttidslediga ännu är långt ifrån löst på många platser i vårt land, finner vi det angeläget att även dessa frågor kommer med i 1962 års fritidsutredning. Vi vill här peka på de stora grupper av medborgare som av olika skäl — ofta ekonomiska — måste tillbringa en mycket stor del av sin lediga tid i bostadsområdet. Vi anser att det vore en olycklig utveckling att öka fritiden för allt större grupper utan att i rask takt minska bristen på ändamålsenliga fritidslokaler. I årets statsverksproposition har också framhållits — samtidigt som anslagen föreslås ökade — att antalet statsunderstödda fritidsgrupper ökat mycket starkt och att antalet anslutna i idrottsrörelsen fortsätter att stiga bland annat på grund av ungdomskullarnas ökning. Då vi har funnit dessa planerings- och byggnadsfrågor så näraliggande de uppgifter som fritidsutredningen fått sig förelagda förefaller en utvidgning av utredningsdirektiven härvidlag naturlig. Om så skedde skulle detta bli av stor betydelse för de fritidsplanerande organen i kommunerna. Trots att direktiven omnämner att "utredningen bör vara oförhindrad framlägga förslag till förstärkning av resurserna inom olika organ för samhällsplaneringen, vartill utredningen kan finna anledning" finner vi det emellertid synnerligen angeläget att de anförda konkreta synpunkterna blir beaktade i utredningsarbetet.

Med stöd av vad som anförts i motionen föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att 1962 års fritidsutredning jämväl får i uppdrag att utreda behovet av och uppdraga riktlinjerna för olika slag av fritidslokaler inom tätorterna, ungdoms-, fritids- och föreningsgårdar, sport- och idrottsanläggningar etc.

Stockholm den 16 januari 1963

Sture Palm

Lars Larsson
